

PAŽYMA

DĖL ENERGETIKOS ĮSTATYMO NR. IX-884 19 STRAIPSNIO PAKEITIMO IR ĮSTATYMO
PAPILDYMO 19-2 IR 19-3 STRAIPSNIAIS ĮSTATYMO, GAMTINIŲ DUJŲ ĮSTATYMO NR.
VIII-1973 9 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO, ELEKTROS ENERGETIKOS ĮSTATYMO
NR. VIII-1881 67 IR 69 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTŲ (TAP-22-713) (22-
5342(2))

2022-04-25 Nr. NV-1088

Vilnius

Projektų teikėjas – Energetikos ministerija.

Projektų tikslas – sudaryti sąlygas įgyvendinti Infliacijos pasekmių sušvelninimo ir energetinės nepriklausomybės stiprinimo paketą.

Dabartinė situacija:

2021 m. lapkričio mėn. buvo priimti Gamtinių dujų įstatymo (toliau – GDĮ) ir Elektros energetikos įstatymo (toliau – EEĮ) pakeitimai, kuriais siekta sušvelninti elektros energijos ir gamtinių dujų kainų kilimą buitiniams vartotojams. Įstatymų pakeitimai numatė galimybę Valstybinei energetikos reguliavimo tarybai reguliuojamos elektros ir dujų kainos dalies padidėjimą vartotojams išdėstyti per tam tikrą laikotarpį, o ne perkelti vartotojams iškart: iki 2027 m. pabaigos – elektros energijai, iki penkerių metų – dujoms. Įstatymų pakeitimais taip pat pratęstas terminas, iki kada elektros energijos rinkos liberalizavimo II etapo buitiniai elektros vartotojai turi pasirinkti nepriklausomą elektros energijos tiekėją. Šie įstatymų pakeitimai laikytini tinkamomis priemonėmis trumpuoju laikotarpiu, jei yra aiškiai žinoma, kad elektros energijos ir gamtinių dujų kainos biržoje artimoje ateityje mažės. Priimant įstatymų pakeitimus remtasi turėta informacija, kad elektros energijos ir gamtinių dujų kainos biržose stabilizuosis 2022 m. balandžio mėn. pradžioje. Tačiau tokios įstatymų pakeitimais nurodytos priemonės pasirodė netinkamos tais atvejais, kai elektros energijos ir gamtinių dujų kainos biržose ir toliau auga – kainų išdėstymas į ateitį reikštų dar didesnius buitinių vartotojų įsiskolinimus už elektros energiją ir gamtines dujas ateityje, kai elektros energijos ir gamtinių dujų kainos biržose vis dar nebus sumažėjusios, o elektros energijos rinkos liberalizavimo pratęsimas nespręs problemos iš esmės, o ją tik atidės ateičiai ir neleis vystytis elektros energijos rinkai.

Atsižvelgiant į tai, teikiamais įstatymų projektais siekiama suvaldyti gamtinių dujų ir elektros energijos kainų šoką galutiniams vartotojams (buitiniams vartotojams ir nebutiniams vartotojams (verslui) – numatoma galimybė iš valstybės biudžeto lėšų visiems buitiniams vartotojams kompensuoti dalį elektros energijos ir (ar) gamtinių dujų kainos, taip pat numatoma galimybė iš valstybės biudžeto lėšų skirti paramą nebutiniams vartotojams (verslui), skirtą sumažinti dalį padidėjusių patiriamų sąnaudų dėl elektros energijos ir gamtinių dujų kainų padidėjimo. Pažymėtina, kad buitiniams vartotojams numatomos elektros energijos ir (ar) gamtinių dujų išlaidų dalinis kompensavimas būtų taikomas visų elektros energijos tiekėjų (nepriklausomų tiekėjų, visuomeninio tiekėjo, garantinio tiekėjo) buitiniams vartotojams vienodai.

Projekto nuostatos turės papildomą poveikį valstybės biudžetui – buitinių vartotojų daliniam kainų kompensavimui reikės 570 mln. Eur iš valstybės biudžeto, nebutinių vartotojų (verslo) paramai reikės 120 mln. Eur iš valstybės biudžeto. Šios papildomos lėšos Vyriausybės jau yra suplanuotos.

Projektų esmė:

- ✓ nustatyti papildomas nuostatas, sudarant sąlygas sumažinti elektros energijos ir gamtinių dujų vartotojų išlaidas – buitiniams vartotojams numatyti elektros energijos ir (ar) gamtinių dujų išlaidų dalinį kompensavimą ir nebutinių vartotojų (verslo) išlaidų už suvartotą elektros energiją ir (ar) suvartotas gamtines dujas dalies kompensavimą;
- ✓ nustatyti, kad iš valstybės biudžeto lėšų, teikiamas piniginis dalinis kompensavimas, skirtas buitinių vartotojų išlaidoms už suvartotą elektros energiją ir (ar) suvartotas gamtines dujas, sumažinti, jei valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių įstatyme atitinkamais metais numatytos valstybės biudžeto lėšos šiam daliniam kompensavimui;

- ✓ nustatoma, kad dalinis kompensavimas galės būti skiriamas tik elektros energijos ir (ar) gamtinių dujų buitiniams vartotojams ir vartotojams, turintiems teisę į buitinių vartotojų kainas ir tarifus, kaip tai nustatyta įstatymuose;
- ✓ Dalinis kompensavimas bus taikomas tiek buitiniams vartotojams, kuriems užtikrinamas visuomeninis tiekimas, tiek buitiniams vartotojams, kurie jau pasirinkę nepriklausomą tiekėją, bei vartotojams, kuriems užtikrinamas garantinis tiekimas;
- ✓ numatoma, kad tiek elektros energijos, tiek gamtinių dujų dalinis kompensavimas buitiniams vartotojams susidės iš 2 dalių: 1) papildomos dedamosios prie persiuntimo paslaugos kainos (gamtinių dujų atveju – prie skirstymo paslaugos kainos) kompensavimo; 2) energijos tiekimo dalies kompensavimo;
- ✓ įstatymuose siūloma Vyriausybei nustatyti minimalią 1 kWh elektros energijos kainą, žemiau kurios dalinis kompensavimas netaikomas, taip pat konkrečius dalinio kompensavimo dydžius;
- ✓ siūloma nustatyti teisę Vyriausybei nustatyti dalinio kompensavimo teikimo, administravimo tvarką ir sąlygas;
- ✓ siūloma nustatyti, kad už dalinio kompensavimo administravimą buitiniams vartotojams būtų atsakingas AB „Energijos skirstymo operatorius“;
- ✓ siūloma įtvirtinti nuostatas dėl papildomos VERT tiekėjų priežiūros, susijusios su elektros energijos ir gamtinių dujų tiekėjų kainodara, atlikimo, taip pat „saugiklius“, kad tiekėjai pagrįstai nepiktnaudžiautų buitiniams vartotojams taikoma elektros energijos kainodara;
- ✓ siūloma nustatyti, kad Vyriausybė galėtų skirti paramą nebutiniams vartotojams (verslui, taip pat – ūkininkams), siekiant sumažinti nebutinių vartotojų patiriamas sąnaudas dėl elektros energijos ir (ar) gamtinių dujų kainų padidėjimo.

Derinimas – įstatymų projektai derinti su visomis suinteresuotomis institucijomis. Pastabų dėl įstatymų projektų pateikė Teisingumo ministerija, Ekonomikos ir inovacijų ministerija, Konkurencijos taryba, Lietuvos nepriklausomų elektros tiekėjų asociacija, UAB „Enefit“, UAB „Elektrum Lietuva“ ir UAB „Ignitis“. Argumentai dėl pastabų, į kurias neatsižvelgta ar atsižvelgta iš dalies, pateikti pridedamose derinimo pažymose.

Dalykinio vertinimo išvada:

Siūlytina įstatymų projektus svarstyti tarpinstituciniame pasitarime.

Patarėja

Šarūnė Navickaitė-Dulaitienė